

GRADANSKI

Panta rei

Piše: Daliborka Uljarević

I zato je ovdje i misao kao takva bagatelisana, ona mora biti u dnevnoj funkciji ili je bezvrijedna, ona mora biti lični napad ili nema estradnu privlačnost koja se traži, ona mora biti udarac na drugog jer je fenomenološki pristup isuviše zahtjevan za probuđeni adrenalin koji nikako da se smiri i smisleno usmjeri i samim tim postaje težak, neupotrebljiv i suicidan.

Kao najveća kočnica razvoja Crne Gore identifikuje se postojanje dva mišljenja: moje i sva ostala. Ta pogrešna matematika autentičnog crnogorskog doživljaja demokratije opasno sužava prostor za ono što nam je najpotrebnije: argumentovan dijalog o strateškim pitanjima i sistemskim, a ne samo personalnim, promjenama.

Prije par godina, vozeći van grada, uhvatila sam na radio stanici dio snimka davnog intervjua sa **Ivom Andrićem**, rađenog neposredno nakon što je dobio Nobelovu nagradu za svoju knjigu "Na Drini ćuprija" (ne mogu se oduprijeti potrebi da i ovdje istaknem da je "Travnička hronika" to više zasluživala!). Negdje pri kraju razgovora, novinarka ga pita za čim žali, odnosno što bi sa aspekata sada već svjetski proslavljenog pisca drugačije u životu uradio. Poslije kratke stanke, Andrić odgovara da ga je jako opterećivalo što je pisao pod svojim imenom i prezimenom, da bi imao još toga da kaže što je ovo ograničenje nekako ugušilo.

Dugo me proganjao i istovremeno inspirisao na razmišljanje taj njegov odgovor. Ako je čovjek takvog, nesporno velikog formata bio vezan dijelom svog identitetskog obilježja u onom što je njegov umjetnički i politički izraz, kako se tek nose sa tim oni od manje kvalitetnog materijala napravljeni. Vjerovali ili ne, nepodnošljivo lako: bez imalo odgovornosti...

I zato je ovdje i misao kao takva bagatelisana, ona mora biti u dnevnoj funkciji ili je bezvrijedna, ona mora biti lični napad ili nema estradnu privlačnost koja se traži, ona mora biti udarac na drugog jer je fenomenološki pristup isuviše zahtjevan za probuđeni adrenalin koji nikako da se smiri i smisleno usmjeri i samim tim postaje težak, neupotrebljiv i suicidan.

Na drugoj strani, veliko je pitanje koliko je nešto rezultat zakonitosti slučajnosti, a koliko je dio dobro smišljenog plana da se kreira i održi jedna klima beizidejnosti, loše partijske i druge alternativne ponude sa kontrolisanim ljudima. Nijesam sklona da vjerujem u slučajnosti, a iskustvo mi je dodatno dalo za pravo, makar u ovom našem kontekstu.

U konačnici, svi znamo kome je dopušteno da krade struju a ko plaća i svoje i ukradeno, čije ponte će ovog ljeta biti zaštićene a čije će otići, preko namještenih tendera, onima koji treba brzo da operu pare, u čije kafiće inspekcije ne zalaze a kome se ne razilaze, i mnogo sličnih primjera koje svako od nas ponaosob može pobrojati i koji suspenduju teoriju slučajnosti i jednakosti pred zakonom u našem dijelu mikrokosmosa. Prokazana je i igra u kojoj vi jednog dana pijete piće sa nekim sa kim se sutradan preko medija navodno obračunavate demonstrirajući principijelnost, moralnost i hrabrost za široke narodne mase, ali i one obaviještene koji svjesno žmure pred znanim činjenicama.

Ovi taktički dopadljivi, ali suštinski neškodljivi, napadi predstavljaju osnovnu liniju odbrane status quo-a, ne ugrožavaju ni najmanje one protiv koji su usmjereni, ali (ne)svjesno onemogućavaju rast i razvoj ozbiljne, kredibilne i održive opcije.

Hiperprodukcijom tema i afera koje već počinju podsjećati na španske sapunice kontinuirano se siluje javnost, a ona sama je već oguglala na taj zločin bez kazne. Kao najveća kočnica razvoja Crne Gore identifikuje se postojanje dva mišljenja: moje i sva ostala. Ta pogrešna matematika autentičnog crnogorskog doživljaja demokratije opasno sužava prostor za ono što nam je najpotrebnije: argumentovan dijalog o strateškim pitanjima i sistemskim, a ne samo personalnim, promjenama.

Vraćajući se na breme o kojem je Andrić govorio u za sada još neotkrivenom sadržaju, autorka ove kolumne, bez ikakve pretenzije da se vezuje za samog Andrića, priznaje i sopstvenu nemogućnost da piše o onom što vidi i u čemu živi sa više konkretnih elemenata. Biće za to vremena i prilike. Sada je preče raditi na oslobađanju od ove kasabske atmosfere, od pravila igre u kojoj se unaprijed znaju pobjednici i gubitnici pa se gubi draž samo igre, na (re)konstrukciji budućnosti u kojoj se građanin nikom ne sklanja sa crte svjestan svojih prava i moći.

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).